

Austràlia no és Ítaca

2009-01-23 18:30:50

Ignasi Mora

Ulisses II

Editorial Moll, Palma, 2008

Si al voltant d'*Ulisses II* hi ha una sèrie d'elements previs que és més que probable que hi generen expectatives positives, el sentiment immediatament posterior a la lectura de la novel·la és, com a mínim, el d'una profunda decepció. Però també el d'estupor. De passar per una obra literària sense que res s'haja modificat en el lector, sense que haja estat possible ni tan sols entreveure què és el que s'hi pretenia contar. Amb la sensació d'haver malversat el temps en la més intranscendent de les lectures possibles. Res, doncs, que es pugui comparar amb allò que algú podria esperar d'una novel·la que ha estat guardonada amb el Premi Mallorca de Narrativa; el més ben dotat econòmicament de la literatura en català, segons que sembla. D'ací, potser, l'estupor.

Les expectatives comencen pel propi títol de la novel·la, i la suposada referència a una mena de revisió de l'obra de Joyce. Una idea que es veu reforçada en llegir-ne l'índex i comprovar que els títols dels capítols remetent a hores concretes, que delimiten un període de temps que s'escola en a penes vint-i-quatre hores: entre les "08.17" del primer, fins a les "07.48" de l'últim. Més enllà d'aquesta certa condensació del temps narratiu, però, *Ulisses II* esdevé –una vegada llegida la novel·la– un títol amb efecte reversible; i la suposada al·lusió a Joyce, un referent pretensions i allunyat de la realitat de la novel·la de Mora. El mateix ocorre amb un plantejament narratiu que posa en marxa uns ingredients si més no suggeridors, amb capacitat –ens sembla– per suscitar-hi un cert interès. En despertar, Fermí Martí s'adona que ha perdut la memòria; que no sap qui és ni on es troba. Les primeres evidències li demostren que està en alta mar, a bord del creuer de luxe "Ulisses II", i apunten que potser és una personalitat important –ha arribat al creuer en un cotxe oficial– i coneguda. La qüestió, però, és que decideix que aquesta és una bona oportunitat per passar pàgina: renunciarà a esbrinar més coses sobre la seua identitat i aprofitarà l'avinentsa per bastir-se'n una de nova. Una, en què el present tinga la màxima prioritat.

El títol, l'amnèsia, l'espai –el fet de trobar-se en alta mar no deixa de ser una mena de "tancament" forçós–, la incògnita al voltant de la missió que Martí ha de portar-hi a terme o sobre l'odi que sembla professar-li el capità del creuer, etc. Prometedors elements inicials que acaben, però, per no servir a cap propòsit literari definit, i es dissolen en el no-res. Així les coses, el relat està farcit de diàlegs que ni fan avançar cap tipus d'acció, ni serveixen a una hipotètica novel·la d'idees, ni ajuden a perfilar psicològicament els personatges; de descripcions sovint minucioses que no van enlloc, que no serveixen a cap objectiu aparent. D'alguna història secundària dels passatgers que tampoc no sembla aportar-hi res: la misteriosa senyora que enregistra el sexe d'altres cabines, l'incest entre un pare i una filla, el metge del vaixell que es dedica a ajudar a "ben morir", etc. Farcit també d'elements d'una versemblança –si més no– precària: la pèrdua de la memòria no l'afecta a l'hora de fer servir ni el mòbil ni el correu electrònic; no n'ha oblidat, en aquest cas, les claus d'accés. El fet que les converses que manté mitjançant aquest darrer sistema de comunicació amb Maria, la secretària del capità, desvetllen la miraculosa coincidència: es coneixen des de menuts, i s'insinua que al darrere hi ha algun tipus d'història sentimental. O una identitat pública i coneguda –la seua– que ningú, en canvi, sembla reconèixer. Però, sobretot, el dubte bàsic, fonamental, que plana tothora al damunt del que sembla el fil principal de la narració: ¿pot una

Pere Calonge • Ex-Libris

<http://www.perecalonge.com/exlibris/>

persona que no recorda res del seu passat sentir alleujament d'haver-lo oblidat, i engrescar-se amb il·lusió renovada en construir-se una vida nova? I com ho sabrà, que és nova?

El final acaba de reblar el clau amb una solució que potser seria menys absurda si fos realment un desenllaç. Encara que –tot i així– seria difícil d'entendre: en passar a prop de Mallorca –i sense més explicació– descobreixen que el món està devastat, que no hi ha “vida de cap mena. Semblava un territori carbonitzat”. No hi poden fer combustible, i el capità ordena abandonar el vaixell –per anar on?– però no permet que ho faci Fermí. Amb Maria, que és l'única que s'hi ha quedat amb ell, decideixen fer rumb a Austràlia (?). Perquè sí; ni més ni menys que a Austràlia, sense combustible, i en un creuer de luxe... En definitiva, i exactament al contrari del que en diu la contraportada que ha preparat l'Editorial Moll –que parla “d'un protagonista tan desmemoriat com memorable”–, el ben cert és que Fermí Martí ens sembla tan *oblidable* com la resta de la novel·la, que navega en tot moment amb el mateix rumb erràtic d'aquest vaixell a la deriva.